

JEZDECKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Major gšt. Josef Tacl.

ČÍSLO 1.

Plukovník vet. Dr. Jaroslav Stodola:

Organisace a chod veterinářské služby u jezdeckva v poli.

Světová válka prokázala, že nikdy nelze spoléhat na krátké trvání války; proto si nemůže armáda žádného státu dovolit luxus a plýtvat jakýmkoli materiálem. Zvláště takovým materiálem ne, jehož zásoby lze snadno vyčerpat i a o které se dělí s občanským hospodářstvím v státě. K takovému materiálu zajisté patří koně a je proto nezbytné, aby vojenské správy vyčerpávaly veškeré prostředky, mající za účel, aby tohoto choulativého a těžko nahraditelného materiálu bylo za války v armádě spotřebováno opravdu jen tolik, kolik je nezbytné potřebí.

Jedním z hlavních prostředků, sloužících shora naznačenému účelu je veterinářská služba v armádě. Její důležitost je dána důležitostí koňského materiálu a stupněm vyčerpatelnosti jeho zásob. Novodobá armáda nemůže postrádat organisované veterinářské služby a možno prohlásit, že organisace veterinářské služby a význam, který se jí v armádě přičítá, je měřítkem toho, jak vážně chce ta ona vojenská správa řešit ekonomii koňským materiálem.

Úkolem článku je podati soustavný konkrétní nástin účelné organisace a chodu veterinářské služby u jezdeckva v poli jako podklad pro event. další úvahy nebo diskuse. Článek vznikl z podnětu redakce Jezdeckých rozhledů, vycházejícího ze správného postřehu, že — pokud jde o směrnice chodu veterinářské služby v jeho detailech u jezdeckých zbraní — byla a trvá dále mezera, kterou třeba vyplnit právě v zájmu ekonomie koňským materiálem u této složky armády, a že je třeba veterinářské službě věnovat náležitý zájem již v operačních pásmech. I když měnivá situace v operačních pásmech, zvláště u jezdeckva v poli, těžko připouští přesné a ztrnulé směrnice a předpisy, přece nelze vzíti na sebe odpovědnost za stav, který by chod veterinářské služby ponechával jejímu osudu a náhodě, a s ní i předmět její péče, t. j. nemocné a raněné koně. Světová válka poskytuje k řešení dané otázky cenné zkušenosti, byť tyto zkušenosti byly celkem rázu negativního, ukazující, jak se vyvíjí situace s koňským materiálem, není-li veterinářská služba účelně organisována a její chod náležitě usměrněn.

Všeobecně a stručně říkajíc, účelem veterinářské služby je uplatnit poznatky veterinářské vědy ve prospěch armády. Toto uplatnění jde za různými cíli. Máme-li na mysli toliko koně, jest jejím úkolem pečovat o zdraví koňského materiálu. Veterinářská služba má předvídat okolnosti a vlivy škodlivé koňskému materiálu a zařizovat potřebná opatření (profylaxe, prevence) účinně působit k tomu, aby koně byli co možná odolní proti škodlivým vlivům (hygiena) a činit zákroky, aby koně, kteří utrpěli poruchu na svém fysickém a zdravotním stavu, byli co možná přivedeni v stav upotřebitelnosti (recuperace, restaurace).

Je-li úkol veterinářské služby důležitý u armády všeobecně, tím více vyniká její význam, jde-li o jezdeckvo, neboť jí připadá úkol účinně spolu působit k uchování integrující složky jezdeckva, které — pozbude-li

koní — přestává být jezdecktvem. Zde nutno konstatovat, že jezdecké koně lze ještě nesnadněji nahradit než jiné druhy koní, neboť zemské chovy téměř v žádném státě zpravidla nepěstují koně jezdeckého rázu v dostatečném množství. Mimoto potřebuje jezdecký kůň před svým upotřebením zvláštního, delší dobu trvajícího výcviku. Třeba mít na zřeteli také to, že právě u jezdeckta koňský materiál nejvíce trpí.

Obsah další úvahy je rozdělen na dvě hlavní stati, a to na stat o prostředcích veterinářské služby (organisace) a na stat o chodu veterinářské služby u jezdeckta v poli.

Prostředky veterinářské služby u jezdeckta v poli (organisace).

Splnění úkolu veterinářské služby v poli naráží na obtíže vyplývající jednak z válečných poměrů vůbec, jednak z vlastností koně jako předmětu péče veterinářské služby.

Obtíže veterinářské služby u jezdeckta jsou podstatně zhoršeny velikostí jeho pohyblivosti a operacemi v rozsáhlých prostorech a na širokých frontách.

Veterinářská služba u jezdeckta musí být proto zařízena tak, aby těmto obtížím co možná čelila. Musí být pohyblivá, pružná a na okolnostech co možná nezávislá. Musí být vybavena tak, aby co možná vyhověla dobře svým oběma základním funkcím, t. j. funkci odsunové a funkci záležející ve výkonu technického zákroku. Je požadavkem účelné dělby práce, aby starost o odsun nemocných koní byla ponechávána veterinářské službě, tak jako odsun lidí náleží k povinnostem zdravotnické služby.

K prostředkům, kterými veterinářská služba dosahuje svého účelu, patří: a) personál odborný, b) personál pomocný, c) materiál odborný, d) materiál pomocný a e) ústav.

a) Odborný personál. Odborným personálem jsou diplomovaní zvěrolékaři. Přihlížíme-li k počtu koní a k tomu, že skupiny eskadron (korouhve) jsou často prostorově dosti vzdáleny, zvláště při pochodech, je odůvodněno, aby každá korouhev v poli měla svého veterináře. Šéfveterináři pluku nelze svěřovat speciální funkci jako veterináři jedné z korouhví, neboť — má-li chod veterinářské služby u jezdeckého pluku v poli být úspěšný — nutno šéfveterináře rezervovat pro zvláštní funkce, v kterých — jak později vysvitne — je nepostradatelným. Nemám tím na mysli toliko jeho činnost administrativní.

U velitelství jezdecké brigády je zařazen jeden starší veterinář jako přednosta veterinářské služby brigády. Také třeba zařaditi jednoho veterináře k brigádní veterinářské ošetrovně, o níž bude dále řeč.

b) Pomocný personál. K pomocnému personálu náležejí orgány, které jsou veterináři k ruce při jeho odborných výkonech a kterých nemůže postrádati vzhledem na velikost a jiné vlastnosti pacienta. Podle dané organisace je takovým pomocným orgánem t. zv. nosič veterinářských ob vazů, který zároveň drží a má na starosti veterinářova koně.

Dále patří k pomocnému personálu u veterinářské služby orgány, určené k poskytování první pomoci, k čemuž jsou zvláště vycvičeny a mají k dispozici též potřebné materiální prostředky. To jsou rotmistři podkováři, resp. poddůstojníci podkováři na místech rotmistřů. Mají tedy tyto orgány dvojí funkci (podkovářskou a veterinářskou) a záleží na

okolnostech, které z obou funkcí je za dané situace třeba dát přednost, a podle toho i určit jejich zařazení a umístění. Tyto orgány podle okolností slouží také jako pomocné orgány veterináři při jeho odborných úkonech.

K pomocným veterinářským orgánům patří potom ono mužstvo, které má za úkol nemocné a raněné koně ošetřovat, resp. při odsunech je doprovázet. Tím přicházíme k velice důležité složce veterinářské služby, vyřešení jejíž organisace považují za nezbytné. Jednou z hlavních nesnází, s kterou je spojen odsun koní, je otázka doprovodného mužstva. Podle dané organisace nutno k tomuto účelu používat mužstva zpravidla z řad bojovníků, které je takto vzdalováno od svých jednotek, a to často na dlouhou dobu. To má také za následek, že se odsun nemocného nebo raněného koně v neprospěch věci často oddaluje, jak jen možno. (Tím spíše, že velitel koně vůbec nerad odsunuje z obavy před nedostatkem včasné náhrady.) Těmto nevýhodám lze snadno čelit systemisováním mužstva, které by bylo určeno jenom pro veterinářské účely; toto veterinářské mužstvo může se ovšem rekrutovat ze starších ročníků, a ježto ho není nedostatek, nenaráží splnitelnost tohoto organisacího návrhu asi na žádné velké obtíže. Účelné je do takového mužstva zařadovat podle možnosti podkováře. V míru není třeba toto mužstvo udržovat. Zde možno poukázat na organizaci veterinářské služby v armádě anglické a americké, kde takové mužstvo je systemisováno v samotném početním stavu a tvoří s ostatními složkami veterinářské služby t. zv. veterinářské jednotky. V americké armádě jsou veterinářské a sanitní jednotky organisovány v jednom sboru, ježto veterinářská služba je tam součástí služby zdravotnické.

I když nechceme vzít za vzor organizaci veterinářské služby v armádě anglické nebo americké, možno veterináři u pluku v poli vyhradit aspoň zvláštní mužstvo starších ročníků k jeho dispozici, které možno třeba i označit, na př. ramenní páskou s modrým křížem. Tím se přiblížíme vzoru organisace ve francouzské armádě, ovšem jen pokud jde o personál ve veterinářských ústavech a evakuačních odřadech. U pluků ve francouzské armádě zvláštního veterinářského mužstva není.

Pokud jde o řešení detailně organisací, považují za nezbytné, aby plukovnímu veterináři jezdeckého pluku v poli bylo k dispozici asi 10 mužů; v americké armádě má jezdecký pluk takových vojáků 8. Veterinářský aparát velitelství jezdecké brigády, který je představován t. zv. brigádní veterinářskou ošetrovnou, musí mít tohoto mužstva přiměřeně více (20—30 mužů), tím spíše, ježto je nutno počítat s účelným dělením tohoto aparátu na několik odřadů (sekcí).

Účel veterinářského mužstva bude zřetelnější z rozboru chodu veterinářské služby.

c) Odborný materiál. K odbornému materiálu patří vše to, co veterinář nebo jeho pomocný orgán potřebuje k technicko-odbornému vykonávání své služby. Podrobnější úvaha o tomto materiálu nepatří do rámce tohoto článku, stačí toliko říci, že při systemisaci tohoto materiálu třeba mít na zřeteli to, jak zatěžuje dopravní prostředky jednotek. K informaci lze říci, že každý důstojník veterinář, má u sebe brašnu s příručním instrumentáři a s nejnnutnějším obvazivem a léčivy pro okamžité a naléhavé zákroky v jednotlivých případech, dále má k dispozici zvláštní soupravu (kufr) se zásobou veterinářských léčiv, obvaziv a po-

třeb pro ošetřovnu (obvaziště) a vak s operačními pouty. U velitelství jezdecké brigády je k dispozici přednosty veterinářské služby jedna brašna pro veterinářského důstojníka, operační pouta a mimo to velká sterilní pitevní souprava a materiál jako pro divisní veterinářskou ošetřovnu. S tímto materiálem je počítáno pro vybavení brigádní veterinářské ošetřovny.

d) **Pomocný materiál.** K pomocnému materiálu náleží dopravní prostředky pro veterinářský personál, pro odborný materiál a převozní prostředky pro nemocné koně.

1. Jedním z podstatných nedostatků organizace veterinářské služby ve světové válce téměř ve všech armádách bylo to, že nebylo dostatečně postaráno o vhodný dopravní prostředek pro veterináře. Zpravidla měl veterinář k dispozici jezdeckého koně. Uvážíme-li, že se intervence veterináře často počínají teprve po pochodech, nelze si představit, že by veterinář se svým koněm, který vykonal namáhavý a vyčerpávající pochod útvarem, mohl ještě objíždět přidělené jednotky, které bývají často umístěny v dosti rozsáhlém prostoru. Také není dobře možné, aby odpíral den odpočinku svému koni, máje právě tento den vykonávat hromadné prohlídky koní, zvláště ve válce naprosto nezbytné. Také za pochodu bývá veterinář nucen zdržet se u koně onemocnělého během pochodu a musí potom pochoduující útvar dohánět, což také může být nad síly jeho koně. Posoudíme-li objektivně tyto okolnosti, nemůžeme mít nejmenší pochyby, že kůň pro službu veterináře v poli je celkem nedostatečným dopravním prostředkem, ježto mu nezaručuje žádoucí pohyblivost a omezuje jeho činnost na úzký okruh jeho stanoviště, kdežto vzdálenější jednotky zůstávají bez intervence veterináře často právě tehdy, kdy je jí nejnaléhavěji potřebí.

Proto musí býti veterinář v poli vybaven dopravním prostředkem výkonnějším nežli kůň, t. j. motorovým vozidlem. V tomto požadavku veterinářské služby nelze spatřovat zbytečný luxus, naopak lze konstatovat, že luxus jest udržovat veterinářský aparát takový, který svému úkolu v žádoucí míře nemůže dostát. Lze také mít za to, že ve válce bude pro veterináře dosažitelnější motorové vozidlo než jezdecký kůň.

Pokud jde o veterináře u korouhve, nelze pochybovat o tom, že by i k jeho dopravě byl účelným motocykl; se zřetelem však na to, že části útvaru jeho veterinářské péči svěřeného nebývají zpravidla rozloženy ve velikých vzdálenostech, možno u tohoto veterináře počítat s jezdeckým koněm jako s postačujícím ještě dopravním prostředkem.

Šéfveterinář pluku se však neobejde bez motorového vozidla, neboť je nucen překládat těžiště své osobní intervence s místa na místo jakožto orgán řídicí a výkonný, což vyžaduje veliké pohyblivosti, na kterou by s koněm nestačil. Předbíhaje dalšímu výkladu poznamenávám, že účelné využití šéfveterináře vyžaduje, aby se uplatnil nejen vpředu na plukovním veterinářském stanovišti (obvazišti), ale i jako ošetřující orgán u plukovního trénu, kde bude vždy nahromaden značný počet nemocných koní, vyžadujících pravidelného ošetřování a správného třídění. Plukovní šéfveterinář je zpravidla také výkonným veterinářem pomocné eskadrony, jejíž počet koní není malý. Třeba dále též uvážit, že šéfveterinář je orgánem velitele pluku, s kterým musí udržovat styk, přijímaje od něho informace, dispoice a rozkazy, a kterému podává hlášení a předkládá návrhy. To se zpravidla neobejde bez časté osobní přítomnosti u veli-

telství pluku. Proto také podle směrnic dřívějších (v rak. armádě) byl v poli zařazen u velitelství pluku. Toto zařazení se však ukázalo velmi neúčelným, neboť v stanovišti velitelství pluku nemohlo ho býti řádně využito, kdežto u složky pluku, kde bylo nahromaděno koní potřebujících intensivní a zkušené intervence šéfveterináře, nebylo buď vůbec veterináře nebo tam byl toliko aspirant veterinář, nebo jenom nějaký pomocný veterinářský orgán. Proto je mimo diskusi, že musí být veterináři umožněno, aby se účelně uplatnil na několika místech, což bez vhodného dopravního prostředku není možné. Rovněž se neukázalo účelným šéfveterináře trvale zařadovat k t. zv. bojovému odřadu tělesového trénu (tak se vyslovuje také názor francouzský). Pokud jde o pohyblivost funkce šéfveterináře, lze poukázat na jistou analogii s funkcí proviantního pluku, který je také orgánem velitele pluku a který také nemůže být poután na stanoviště velitelství pluku.

Požadavek motorického dopravního prostředku pro šéfveterináře pluku vyplynul také ze zkušeností při velikých francouzských manévrech v r. 1931, kterých se zúčastnilo na 16.000 koní. Tyto manévrové zkušenosti mají významnou oporu ve zkušenostech ze světové války, kterými co do hodnoty jsou ovšem daleko předstiženy.

Pro přednostu veterinářské služby velitelství jezdecké brigády v poli poskytuje vhodný dopravní prostředek velitelství brigády ze svých dopravních prostředků, a to podle okolností a potřeby buď jezdeckého koně nebo motorické vozidlo. Tento veterinářský orgán může se zpravidla obejít bez samostatného motorického vozidla, neboť jeho osobní intervence v různých případech a na různých místech od sebe vzdálených budou zpravidla jen občasně. Přednosta veterinářské služby jezdecké brigády v naší armádě nemá povinnosti prohlížet koně u podřízených těles před odsunem, jak je to předpisem nařízeno ve francouzské armádě (ten-to postup nutno považovati za těžkopádný a evakuaci takřka znemožňující, nehledě k tomu, že na přednostu veterinářské služby klade požadavky, které lze fysicky a technicky těžko zdolat).

Pro veterináře přiděleného k brigádní veterinářské ošetrovně nebude zpravidla potřeba zvláštního dopravního prostředku, ovšem jen za toho předpokladu, že s tímto veterinářem nebude smět být disponováno k intervencím mimo ošetrovnu. Při pochodech použije dopravních prostředků, které veterinářská ošetrovna (ambulance) má k dispozici.

2. Dopravní prostředky pro pomocný personál:

U korouhve nosič veterinářských ob vazů, jakož i u setnin rotmistři podkováři (poddůstojníci) jsou na koni.

Nosič veterinářských ob vazů šéfveterináře by byl zároveň řidičem motocyklu s přívěsným vozíkem, který by měl k dispozici šéfveterinář pluku. Rotmistr podkovář u velitelství pluku (pomocné eskadrony) je na koni. Dříve uvedené veterinářské mužstvo, o jehož nezbytnosti byla řeč, pokud dlí u plukovního trénu, k ošetrování a doprovázení nemocných koní, nepotřebuje pro sebe žádných dopravních prostředků. Část veterinářského mužstva, jejímž hlavním úkolem je provádět odsuny koní a které musí být k přímé dispozici šéfveterináře na jeho předsunutém stanovišti (v boji), bylo by účelně vybaveno bicykly. Výhoda bicyklu proti jezdeckému koni je zde zřejmá.

Stejným způsobem jako pomocné veterinářské mužstvo pluku je třeba — pokud jde o dopravní prostředky — opatřit pomocný personál

brigádní ošetrovny, t. j. asi polovina mužstva by byla vybavena bicykly. Také rotmistr podkovář zařazený u ambulance by měl k dispozici bicykl.

3. Doprava odborného veterinářského materiálu musí být upravena tak, aby tento materiál byl veterináři k dispozici, kdykoli ho bude potřebovat; nemá smyslu vozit s sebou veterinářský materiál, je-li na vozech tělesového trénu od veterináře daleko vzdáleného, rovněž tak, jako je-li naložen třeba na blízkém voze, ale vespod pod ostatním nákladem. Je také nutno počítat s tím, že veterinář ve vykonávání své funkce nemůže být vázán na stanoviště trénu, a třeba proto řešit dopravu tak, aby veterinář byl na trénu co možná nezávislý.

To je možné jen tím, že pro dopravu veterinářského materiálu budou systemisovány samostatné dopravní prostředky. Pro tento požadavek mluví všechny zkušenosti ze světové války, takže nutno s jeho uskutečněním počítat i přes pochopitelné snahy, kolony trénů co možná neprodužovat, ba naopak redukovat.

Představa, že veterinářský materiál, který má veterinář anebo rotmistr podkovář v příruční brašně, vystačí k hromadnému vykonávání odborné intervence, je mylná. S tímto materiálem nevystačí ani lékař pro lidi, ač jde o použití materiálu v částech (dávkách) mnohem menších.

Doprava odborného veterinářského materiálu u jednotlivých složek jezdeckta vypadá takto:

Soupravu nejnutnějších veterinářských potřeb u setniny tvoří veterinářská souprava léčiv, obvazů a potřeb t. zv. malého typu; t. j. bednička vážící naplněná 14 kg, která může být naložena na voze, který následuje za setninou (zpravidla to bude vůz se zbrojním materiálem). Tato souprava je k dispozici veterinářského orgánu pro potřebu setniny.

Odborný materiál veterináře korouhve záleží v soupravě veterinářských léčiv, obvazů a potřeb v úhrnné váze asi 70 kg. (Bylo-li by systemisováno samostatné vozidlo pro veterinářský materiál šéfveterináře pluku, bylo by lze uvažovat o redukcí veterinářského materiálu u korouhve.) Protože tento materiál pro svých asi 500 koní musí korouhvení veterinář mít při ruce, nemůže se vázat ani na dopravní prostředky eskadron, ani velitelství korouhve — které ostatně téměř žádné dopravní prostředky nemá — a bylo by snad záhodno uvažovat o tom, aby veterinářský materiál u korouhve byl dopravován na nosném koni, kterého by mohl mít na starosti nosič veterinářských obvazů, jenž by tak ovšem měl na starosti tři koně. Snad by se pro naznačený úkon dobře hodila i kára.

Šéfveterinář pluku potřebuje k dopravě veterinářského materiálu nezbytně samostatné vozidlo, a to nejlépe vůz anebo aspoň káru. Třeba počítat s tím, že potřebuje více materiálu než u korouhve, protože má na starost ošetřování koní odsunutých k trénu, mimoto nutno uvažovat o tom, aby zprostředkoval doplnění spotřebovaného materiálu u celého pluku. O zařazení tohoto vozidla na pochodech anebo za akcí jezdeckta se zmíním při úvaze o chodu veterinářské služby.

Pokud jde o dopravu veterinářského materiálu brigádní veterinářské ošetrovny, nelze pro ni použít vozidel speciálních pro odsun nemocných koní a nutno proto pamatovati na zvláštní motorové vozidlo, které by ovšem dopravovalo vedle odborného veterinářského materiálu také materiál jiný, podle potřeby i osoby.

4. Je-li již otázka dopravních prostředků pro nemocné lidi ve zdravotnické službě obtížný problém, je tomu tím hůře u veterinářské služby, neboť vozidel je málo a vzhledem k velikosti pacientů je také kapacita těchto vozidel analogicky menší než u služby zdravotnické. Přes to však všechny zprávy ze světové války vytýkají nedostatek takových dopravních prostředků pro koně za vážnou chybu v organizaci veterinářské služby a všechny armády, které jich na počátku války již neměly, taková vozidla později zavedly improvisující s větším nebo menším zdarem. Je nutné proto takové dopravní prostředky pro válku předvídat. Technické vyřešení této otázky naráží na značné obtíže a zpravidla jsou konstruována vozidla pro nemocné koně, která jsou velmi těžkopádná a drahá. Na tomto místě považuji za vhodné, zmínit se o šťastném celkem vyřešení problému, které se podařilo mjr. ing. Bernáškovi, pplk. vet. dr. Vlasákovi a mjr. vet. dr. Chládkovi tím, že byla skonstruována jednoduchá adaptace snadno přimontovatelná a odmontovatelná na nákladní auto libovolného typu, aniž tím bylo normální využívání ložné plochy podstatně omezováno, a umožňující dopravu tří stojících anebo dvou zavěšených i ležících koní neschopných pochodu. V tom třeba viděti značnou kapacitu, zvláště přihlédneme-li k tomu, že jiné systémy mají zpravidla vozy dva, a to motorový (traktor) a přívěsný. Největší výhoda řečené konstrukce ovšem záleží v tom, že lze použít jakýchkoli nákladních aut, a není je proto třeba udržovat v augmentačních skladech.

Tyto dopravní prostředky pro přepravu nemocných koní nelze bráti organizačně v úvahu pro veterinářský aparát pluku, nýbrž teprve brigády. Pro brigádní ošetrovnu (ambulanci) třeba počítat nejméně se dvěma takovými vozidly, máme-li na zřeteli nutnost, že ošetrovnu bude někdy nutno dělit. Účelné je ovšem počítat nejméně s tolika vozidly, kolik má jezdecká brigáda podřízených pluků.

Veterinářské ústavy. K úspěšné činnosti veterinářské služby v poli jsou nepostradatelné t. zv. veterinářské ústavy, kterými se rozumí zvláštní seskupení všech veterinářských prostředků ve speciálně vybavené samostatné útvary. Jezdecká brigáda veterinářské ústavy ve vlastním smyslu slova ovšem nemá a třeba po této stránce do jisté míry počítati se systemisací t. zv. brigádní ošetrovny (ambulance), jejíž organizace vyplývá již zpředu naznačeného výpočtu jednotlivých prostředků veterinářské služby a o jejíž funkci bude pojednáno později.

Vzhledem na počet koní a na způsob používání jezdeckva nemůže být pochyb o tom, že jezdecká brigáda nemůže postrádat vlastní trvale organizované ošetrovny (sběrný), která musí být ovšem pohyblivá a proto musí být motorisována. Jezdecká brigáda nevystačí s improvisacemi a nelze ji také odkazovat na veterinářský aparát sousedních vyšších jednotek anebo na orgány armády.

Chod veterinářské služby u jezdeckva v poli.

Provádění veterinářské služby v poli, t. j. její chod, bude různý podle daných situací. Všeobecně lze říci, že vzhledem k veliké pohyblivosti jezdeckva musí veterinářská služba hlavní své úsilí věnovati shromažďování, třídění a provádění odsunů nemocných a raněných koní a teprve pak se bude moci věnovat ošetřování nemocných a raněných na místě.

Co se týká o odsunu raněných a nemocných zvířat od bojových jednotek, uplatňují se dva rozdílné názory, z nichž jeden (francouzský) klade váhu na to, aby koně byli u těles léčení co možná nejdéle, kdežto názor druhý (americký, anglický) považuje za nutné, aby každý nemocný kůň byl co možná brzy odsunut, není-li v krátké době (asi 2—3 dní) vyhlídek na jeho úplnou restauraci pro službu. K opoře prvního názoru se uvádí, že včasný a častý odsun předpokládá veliké zálohy koní. Tento předpoklad je jistě správný, nevyvrací však ekonomickou hodnotu názoru druhého, neboť není pochyby o tom, že udržovati nemocné koně u jednotek není hospodárné, poněvadž podmínky pro jejich vyléčení i co do doby i do co stupně restaurace jsou u útvaru v poli velmi nepříznivé a jsou příčinou častých ztrát koní, kteří při včasném odsunu mohli být zachráněni — ne-li pro službu vojenskou — aspoň pro potřeby zápolí.

Máme-li na zřeteli zkušenosti ze světové války, nelze dosti důrazně doporučit, aby nemocní koně byli včas odsunováni od jednotek. Ani při svědomitém praktikování této zásady se neubráníme ostatně tomu, že se u trénu jezdeckého pluku budou vždy hromadit nemocní koně, a proto je na místě s touto skutečností počítat a praktikovat účelný kompromis mezi zásadou jednou i druhou.

Pokud jde o kompetenci dávati rozkazy k odsunu, není pochyby o tom, že tato kompetence je součástí nedílné pravomoci odpovědného velitele, od kterého ovšem automaticky přechází na činitele jemu podřízené. Podle okolností může v jednotlivých případech odsun nařizovati přímo veterinářský orgán. Při odsunování koní jde v podstatě vždy o to, aby byly nalezeny správné hranice mezi hlediskem čistě vojenským a materiálním a by bylo správně posouzeno, do jaké míry nutno podřizovat otázky materiální požadavkům vojenským. Lze mít za to, že se celkovým zájmům mnoho neprospěje, ponechá-li se kůň až do svého úplného vyčerpání u jednotky, vyjma ovšem takové situace, které toho nezbytně vyžadují. Je třeba rozhodnout, zda je účelnější nechat koně zakrátko zhynout a tím jej úplně ztratit anebo jej včas odsunout, aby se zotavil a nabyl aspoň nějakého stupně způsobilosti. O podrobnějších okolnostech včasného odsunu se zde nerozpisuji.

Máme-li na zřeteli chod veterinářské služby s hlediska všeobecného, třeba si dále též uvědomit, že hlavní kádr koní zaměstnávajících veterinářskou službu u jezdeckta zpravidla nebude tvořen koňmi raněnými. Jezdeckto se účastní boje obvykle pěšky (sesedlé), při čemž koně jsou co možná kryti před působností nepřátelské palby, alespoň pokud jde o působení zbraní s plochou drahou střel. K výjimečným případům, týkajícím se nad to jen menších skupin jezdců bojujících koňmo, není zde třeba přihlížet. Největší počet koní vyžadujících péče veterinářské služby budou tvořit koně utrpěvší na fyzickém a zdravotním stavu dlouhými a častými pochody. Půjde zase o otlaky, kterým vždy bude třeba věnovat zvláštní kapitolu v profylaxi a v léčení. Dále půjde o koně kulhavé a všeobecně říkajíc o koně celkově zesláblé, ať už to jsou koně nějak skutečně nemocní nebo koně prostě pod fyziologické hranice fyzicky vyčerpání.

Z toho, co bylo uvedeno, je vidět, kdy a kde bude činnost veterinářské služby nejdůležitější. Zřejmě mezi jiným bude to po dlouhých pochodech v ubytování nebo v postavení. Ve veterinářské službě požívá také označení „obvaziště“ svého úzkého významu v přesném pojetí slova jako místa, kde se hromadně obvazují ranění koně. Tím není ovšem ře-

čeno, že netřeba zřizovat taková obvaziště, kde účelně možno poskytovat veterinářskou péči i koním jiným než raněným.

Věnujme se nyní speciálnímu rozboru chodu veterinářské služby za různých činností jezdeckta resp. za různých fází této činnosti. Za základ své úvahy vezmeme schema situace jezdeckta za b o j e.

Onemocní-li kůň nebo je-li raněn kůň u eskadrony, poskytne mu první ošetření veterinářský orgán setniny, a to zpravidla v stanovišti náručních koní (rotmistr podkovář anebo poddůstojník podkovář). Podle rázu a stupně poranění nebo onemocnění zůstane kůň v svém zařazení nebo bude odsunut k stanovišti veterináře korouhve. Odsun nařídí podle návrhu přítomného pomocného veterinářského orgánu v přenesené působnosti zpravidla velitel náručních koní.

Nejúčelnější způsob odsunu by byl takový, kdyby koně mohl odvést raněný voják vracející se právě z boje. To ovšem předpokládá splnění jistých podmínek, především té, aby obvaziště zdravotnické i veterinářské byly vedle sebe, nehledě ovšem k pochybám o vhodnosti angažovat právě raněné mužstvo k naznačenému úkolu. Jinak je nezbytné, aby odsun provedl jeden z vojáků přidělených u náručních koní, při čemž třeba mít na mysli, že jeden voják drží již 4 koně.

Korouhevni veterinářské obvaziště, resp. stanoviště veterináře korouhve je umístěno tak, aby bylo co možná stejně vzdáleno od příslušných eskadron na místě pro obvaziště co možná vhodném, t. j. tam, kde je voda, podle okolností i přístřeší, blízko cesty a p. Korouhevni veterinářské obvaziště může býti na stanovišti bojových trénů korouhve nebo v blízkosti náručních koní nebo kdekoliv jinde, asi v hloubce bojových trénů eskadron. Veterinář korouhve zpravidla nemá možnost prováděti větší odborné zákroky a bude jeho přední starostí, aby koně po možném ošetření třídil a aby se postaral o jejich včasný odsun jednak k stanovišti šéfveterináře, jednak zpět k setnině. Odsun organizuje co možná ve skupinách tak, aby bylo potřeba co nejméně doprovodného mužstva z vojáků eskadron, kteří koně přivedli a které — jestliže jich nepotřebuje k odsunu — vrací neprodleně k eskadronám, nebo používá k odsunu veterinářského mužstva, které mu pošle k dispozici šéfveterinář pluku.

Stanoviště plukovníka veterináře se umísťuje účelně centrálně za korouhevni veterinářskými obvazišti. Bude to zpravidla asi v hloubce, v jaké je trén plukovního velitelství. Na plukovním veterinářském stanovišti (obvazišti) je šéfveterinář s pomocným veterinářským mužstvem a s potřebným materiálem. Koně, kteří jsou k němu dopraveni z korouhevních obvazišť, šéfveterinář třídí, při čemž rozhoduje, kteří koně mohou býti podrženi v ošetřování u trénu a které je třeba od pluku odsunout. Odsun k trénu provádí svým pomocným personálem; odsun do brigádní veterinářské ošetrovny (sběrný) provádí jednak vlastním mužstvem, jednak veterinářským mužstvem, které mu pošle brigádní veterinářská ošetrovna, ať už na žádost šéfveterináře nebo podle dispozic předností veterinářské služby brigády, jemuž náleží sledovat situaci veterinářské služby u podržovaných útvarů a účelně zasahovat.

K trénu odsouvá šéfveterinář zpravidla koně chirurgicky nemocné, ale se zdravými nohama, které vzhledem na nedostatek včasné náhrady nebylo účelně odsunovat do veterinářské nemocnice. Podržení takových koní u tělesového trénu ulehčí veterinářským nemocnicím, které jsou zpravidla přeplněny, a umožní lepší využití veterinářského personálu u pluku.

Léčení koní u vlastního trénu, ovšem k tomu vhodných, se osvědčuje zvláště v dobách klidnějších období u jezdeckého pluku, s kterými vzhledem na koňský materiál nutno počítat a které, přihlížíme-li k zásadě používat jezdeckta jen k speciálním úkolům, je snad možné. Bude to na př. i také možno, tvoří-li jezdecktvo t. zv. pohyblivou zálohu.

Jak vidět z organisace a chodu veterinářské služby, tvoří veterinářské prostředky vyhrazené šéfveterináři dva odřady, které podle okolností buď jsou spojeny nebo rozděleny na odřad bojový a odřad tělesový.

Velitelství jezdecké brigády zřizuje podle návrhu přednosty veterinářské služby na vhodném místě a z prostředků t. zv. brigádní veterinářské ošetrovny sběrnou k přejímání koní odevzdávaných pluky. Úkolem této sběrný je shromažďovat koně odevzdané pluky, připravovat z nich transporty a provádět co nejrychleji jejich odsuny do veterinářských ústavů etapních. Odsuny do veterinářských nemocnic se provádějí zpravidla po železnici a je proto záhodno, aby tyto brigádní sběrný byly umístěny co možná blízko nakládací stanice, a nutno proto také uvažovat o tom, aby k transenálnímu ubytování nemocných koní disponovala sběrna (brigádní veterinářská ošetrovna) t. zv. dílenskými stany. Není-li odsun koní z brigádní veterinářské sběrný možný po železnici, provádí se pěším pochodem pomocí vlastního mužstva brigádní veterinářské ošetrovny do armádní veterinářské nemocnice nebo do její předsunuté sběrný; podle potřeby provádí odsun personál armádních veterinářských ústavů samých. Výhodně lze k hromadným transportům tohoto druhu použít amerického způsobu dopravy pomocí lana napjatého mezi dvěma vozy.

Dovolují-li to okolnosti, může velitelství brigády podržet část z koní, kteří by jinak měli být odsunuti, v ošetrování ve vlastní brigádní veterinářské ošetrovně.

Kdekoliv až dosud v líčení chodu veterinářské služby byla řeč o odsunu koní, byli tím míněni koně schopní k pěšimu pochodu. Přehlédneme-li celý postup, vidíme, že složky veterinářského aparátu jsou vějířovitě rozloženy v operačním pásmu, majíce za centrum anebo centra brigádní veterinářskou ošetrovnu nebo její předsunuté sběrný. Jednotlivé složky celého veterinářského aparátu se uplatňují především jako důležitá odsunová relé s tím účelem, aby odsun bylo lze co možná lehko provést a aby nebylo k němu používáno mužstva z bojovníků. Jako odsunové prostředky funguje zde pomocné veterinářské mužstvo.

Pokud jde o koně k pochodu nezpůsobilé, avšak takové, že oprávněně lze počítat s jejich vyléčením a zachráněním pro službu, slouží k jejich dopravě adaptovaná nákladní auta (veterinářské ambulanční vozy), která patří k výstroji brigádní veterinářské ošetrovny a s nimiž disponuje toliko přednosta veterinářské služby brigády. Vzhledem k této okolnosti, jakož i vzhledem k malému počtu těchto prostředků nemůže zde býti praktikován systém „relé“ jako při pěších odsunech a ambulance odvázejí pacienty přímo od jednotek až do brigádní veterinářské sběrný, podle okolností přímo k nakládací stanici nebo až do předsunuté sběrný armádní veterinářské nemocnice.

Je nasnadě, že bude záležeti na prozíravosti a důvtipu přednosty veterinářské služby brigády, kterému pluky oznamují koně nezpůsobilé pochodu, aby využití těchto málo početných dopravních prostředků bylo co možná nejúčelnější. Také je třeba, aby jednotky správně odhadovaly kapacitu a možnosti těchto ambulančí při svých požadavcích.

Veterinářskými ambulančními vozy se odvázejí především koně neschopní pochodu, jejichž odsun a léčení slibuje přiměřený úspěch. Potom lze odvážeti také koně pochodu sice schopné, ale jimž pochod by uškodil (koně kulhavé, interně nemocné a p.). Je nanejvýš, že poměrně malý počet ambulančních aut a malá jejich kapacita sotva připustí, aby všichni koně posledně označení mohli být ambulancemi odvezeni. Musí proto valná část těchto koní býti odsunuta pěším pochodem, při čemž jde o to, aby takoví koně byli co možná brzy dirigováni do veterinářské nemocnice a nekonali zbytečné pochody s jednotkou.

Koně, jejichž odsun by neměl praktického významu, třeba utratit. Ekonomie s koňským materiálem vyžaduje, aby k tomuto prostředku bylo saháno jen v případech opravdu odůvodněných a ne, jak tomu bylo zvláště na počátku světové války, kdy bylo utrácováno veliké množství koní, kteří mohli dobře být zachráněni.

Jak bylo naznačeno, tak by vypadal schematický chod veterinářské služby u jezdeckta za boje. Je na biele dni, že se uvedené schema nedá vždy uplatnit a že chod a disponování veterinářskými prostředky bude třeba vždy přizpůsobit daným situacím. Úchylky od schematu se budou zvláště týkat složek veterinářské služby, které budou nejbližší bojové linii. Bude vždy věcí příslušných činitelů, aby veterinářské složky tak rozdělili, aby chod služby byl co možná nejsnadnější a neúčelnější.

Protože útočný boj jezdeckta zpravidla netrvá dlouho, je nutno počítat s pohyby a přesuny jednotek, kterým se veterinářský aparát musí přizpůsobovat. Jde-li o postup kupředu, překládají veterinářské složky svá stanoviště buď podle přijatých rozkazů, nebo tak činí samostatně. Vždy však je nutno, aby příslušné jednotky o těchto změnách byly uvědomeny. Možnost častého pohybu a přesunu veterinářských složek činí nutným, aby se tyto složky zbytečně neznehýbňovaly hromaděním nemocných koní.

Zvláštní obtíže pro veterinářskou službu se projeví tehdy, když jezdeckto pronásleduje nepřítele využívajíc úspěchu a když zpravidla postupuje kupředu rychlým ruchem. Za těchto okolností se prodlužují spojovací linky odsunutých veterinářských stanic, pokud ovšem jejich postup nedodržíze ruch jednotek bojových. Za těchto okolností — jako při rychlých pochodech — bude podle okolností nutné shromážďovat raněné a nemocné koně a nechávat je na určitých místech, která se oznámí příslušným činitelům nejbližších vyšších složek, které se postarají o odsun. Toto řešení je sice dosti primitivní, ale jde-li o rychlé a daleké pohyby, sotva se při odsunu koní bez něho obejdeme. Také při tomto způsobu odsunu raněných a nemocných koní se velmi dobře uplatní instituce vlastního veterinářského pomocného mužstva, bez kterého účelné organizování odsunu nemocných koní se vůbec nezdá možným.

Při obranných akcích a za boje na zdrženou bude možnost odsunu nemocných koní záviset především na tom, na jak dlouho budou zaujímány nově dosažené zpětné posice. Lze pochopit, že při těchto akcích jezdeckta je nutné, aby se veterinářské složky co možná rychle zbavovaly nahromaděných koní. Pokud jezdeckto v těchto případech operuje ve skupinách podle několika os, bude třeba, aby brigádní ošetrovna předsunula sběrný k účelnému odsunu odevzdávaných koní z jednotlivých těchto skupin. Za jedinou výhodu těchto situací (pro chod veterinářské

služby ovšem) lze označit směr postupu (ústupu) jednotek, který je tožný se směrem odsunu.

Operuje-li jezdectvo v úloze krytu, uplatňují se pro chod veterinářské služby nepříznivě veliké vzdálenosti. K těmto okolnostem musí především být přihlíženo při disponování brigádními veterinářskými sběrami, které musí býti umístovány tak, aby odsunové vzdálenosti byly co možná krátké.

Jako pro chod všech služeb nastává zvláště obtížná situace také pro veterinářskou službu při nájezdech. Stupeň úspěchu při odsunech koní bude záviset na okolnostech, za kterých se nájezd děje, bude tedy na př. velmi rozhodná vzdálenost jezdectva operujícího v nájezdu od vlastní základny, dále okolnost, zda se nájezd děje na vlastním nebo nepřátelském území, atd. Odsun bude zpravidla možný jen do brigádní sběry a ochrana koní nemocných a raněných bude podstatně záviset na úspěchu nebo na výsledku, kterým nájezd skončí. Rozumí se samo sebou, že právě při těchto akcích jezdectva nutno počítat s tím, že větší nebo menší počet koní nemocných a raněných nebude moci být zachráněn.

Pokud jde o chod veterinářské služby za pochodu třeba mít — jak bylo již naznačeno — na zřeteli, že právě pochody jsou mocným zdrojem častých škod na koňském materiálu. Ošetřování a odsun nemocných koní za pochodu je velmi ztížen tím, že také celý veterinářský aparát je v pohybu. Mnoho záleží na tom, zda jde o pochody daleko od nepřítelů a v takových situacích, kdy trény jsou ponechávány u svých jednotek, nebo jde-li o pochody, kdy situace vyžaduje, aby se tvořily tělesové odřady trénů, odloučené od svých jednotek, které spojující se, pochoduji pak — zpravidla značně vzdáleny — po jiných cestách než příslušné jednotky. Zvláště bude chod veterinářské služby ztížen, jde-li o pochody rychlé a úsilné.

Při pochodu dlí veterinář zásadně na konci příslušného pochodového proudu; tedy korouhevní veterinář za korouhví, šéfveterinář za plukem anebo za pomocnou eskadronou. Pochoduje-li tělesový trén s plukem, má šéfveterinář v své blízkosti celý svůj aparát; jde-li o pochod, kdy trény jsou rozděleny, takže s plukem pochoduje toliko bojový odřad, má šéfveterinář v blízkosti toliko bojový odřad svého aparátu, t. j. mužstvo na bicyklech a vozidlo (káru) s veterinářským materiálem. V tomto případě pochoduje plukovní veterinář s bojovým odřadem trénu. Podle okolností může šéfveterinář pochodovat s tělesovým trénem pluku, což bude účelné zejména tehdy, jsou-li u tělesového trénu nashromážděni nemocní koně a trén funguje jako plukovní sběra před dalším odsunem koní. O tom, kde bude dlít šéfveterinář, rozhodne podle dané situace vždy velitel pluku tak, aby využití šéfveterináře s jeho aparátem bylo co nejúčelnější. Může se tedy stát, že šéfveterinář nemusí pochodovati na konci pomocné eskadrony a vůbec pochodového proudu pluku, není-li to účelné. Vždy je však nutné, aby šéfveterinář pluku udržoval náležitý styk s velitelstvem, od kterého přijímá potřebné informace nebo rozkazy. Vzhledem ke zvláštní funkci veterináře nelze ztrnulými a přesnými směrnici určit jeho zařazení, neboť to by bylo jen na újmu úspěšné činnosti veterinářské služby.

Onemocní-li kůň během pochodu, ošetří jej příslušný veterinář a diriguje jej, jakož i ostatní nemocné koně za účelného využití doprovodného personálu mírnějším ruchem do ubytovací stanice, kde pak podle

množství koní a podle povahy jejich choroby rozhodne a učiní další účelné opatření. Podle toho zůstanou koně buď nadále v ošetřování u setníny nebo budou odevzdáni do ošetřování šéfveterináři u trénu, nebo zůstanou na místě, aby se o jejich odsun postarala svým doprovodným personálem brigádní veterinářská ošetrovna, jejíž uvědomění zařídí šéfveterinář pluku, a je-li to účelné, i sama korouhev. Projednávati v tomto článku různé možnosti a podrobnosti nelze. Všeobecně lze říci, že jezdeckto za pochodu využije k odsouvání svých koní co možná všech odsunovaných možností, jež se jí naskytanou; zvláště jde-li při pochodu o přesun napříč operačních pásem pěších jednotek, využívá jezdeckto výhodně všech možností těchto jednotek, aby se zbavilo přítěže nemocných a raněných koní.

Největší nesnáz působí ovšem koně, kteří se za pochodu stanou neschopnými dalšího pochodu. Osud takových koní bude záviset na různých okolnostech, na př. zda je v blízkosti nějaký vojenský útvar anebo vesnice atd. Vždy je nutno se snažit o zařízení, aby takoví koně byli třeba dodatečně odvezeni ať již dopravními prostředky jezdeckých brigád anebo vyšší jednotky jiné. Při obstarávání převozu dobře se uplatní veterinářský vojn na bicyklu.

Při u b y t o v á n í je pro chod veterinářské služby rozhodující okolnost, zda jde o ubytování v blízkosti nepřitele nebo o pohodlnější ubytování daleko od nepřitele. Záleží také na tom, na jakou dobu ubytování trvá, resp. i na denní době. Jestliže je to možné, provádí se veterinářská služba za ubytování podle norem mírových. Veterinář si zřizuje ošetrovnu, stanoví se doba prohlídek nemocných koní atd. Jisté obtíže pro veterinářskou službu vyplynou z okolností, kdy jednotlivé jednotky, u kterých veterinář koná službu, jsou od sebe dosti vzdáleně ubytovány a kdy zpravidla bude nutné, aby veterinář navštěvoval vzdálenější jednotky sám, místo aby koně těchto jednotek byli k němu přiváděni. Odsun nemocných koní třeba účelně přizpůsobit daným situacím.

Je záhodno, aby za všech příležitostí, nebrání-li tomu nijaké okolnosti, byla stanoviště veterinářské služby viditelně označována; v naší armádě se to děje vlajkami s modrým křížem. Tato poznámka se netýká jenom veterinářské služby za ubytování.

Samostatně mimo schema dosavadní rozpravy je třeba se zmínit o provádění periodických prohlídek koní, které se mají konat nejméně jednou za týden. Tyto prohlídky jsou velmi důležité, neboť jedním z hlavních jejich účelů je zjistit koně podezřelé nebo nemocné nakažlivými chorobami, aby jako nebezpečné zdroje rozvlečení nákaz mohli být včas odsunuti. Pokud jde o administrativní činnost veterinářské služby v poli, týká se především zpravodajství o poměrech v koňském materiálu s hlediska veterinářské služby a o veterinářských situacích vůbec. Je účelné tato hlášení předkládat v intervalech 3denních až 4denních, nikoliv každodenně. Rozepisovat se zde o detailech nemá účelu. Důležité je však zmínit se o tom, že je účelné, aby doklad (lístek), který odesílá veterinář s odsunovaným koněm, byl zároveň administrativním dokladem vůbec, neboť orgán administrativní určený k vydávání těchto dokladů většinou není po ruce. Naprosto si nelze myslet, že by chod veterinářské služby resp. odsun koní měl býti zdržován složitým opatrováním příslušných dokladů kmenových a stravovacích.

Náhrada veterinářských prostředků, je-li organisace chodu veterinářské služby, zvláště pokud jde o odsuny koní a spojení jednotlivých

stupňů veterinářského aparátu, nenaráží na zvláštní potíže. Přísun materiálu se děje přes brigádní veterinářskou ošetrovnu.

Pokud jde o veterinářskou službu u divisního jezdeckta v předzvědném úkolu a o předzvědné oddíly jezdecké vůbec, nelze pro chod veterinářské služby určit žádné bližší směrnice, ježto jde o malé poměrně jezdecké skupiny, pracující za zvláštních, pro veterinářskou službu obtížných okolností. Osud nemocných a raněných koní a jejich odsun bude zpravidla záležet na přízni okolností. Veterinářským materiálem jsou tyto jednotky — podobně jako u zdravotnické služby — vybaveny nejvýše pro poskytování první pomoci.

*

Přehlédneme-li organizaci a chod veterinářské služby u jezdeckta, snadno zjistíme, že úspěch veterinářské služby bude záviset na splnění některých předpokladů. Především třeba se zmínit o důležitosti dobrého spojení složek veterinářského aparátu všech stupňů, jakož i o tom, že příslušní činitelé veterinářské služby musí býti dokonale orientováni jak o situaci veterinářské služby, tak i do jisté míry o situaci všeobecné. Veterinář korouhve musí vědět, kde jsou jeho eskadrony a kde je stanoviště šéfveterináře. Šéfveterinář musí znát situaci u korouhví a musí být ve styku s veterinářským aparátem velitelství brigády. Veterinářský orgán brigády musí býti orientován o všeobecné situaci veterinářské služby u pluků a být co možná informován aspoň o umístění předsunutých složek armádního veterinářského aparátu, jakož i co možná o rozložení veterinářských sběrů vyšších jednotek, v jejichž sousedství nebo před nimiž jezdecká brigáda operuje. S druhé strany je nezbytné, aby jednotky resp. vojenští činitelé příslušných jednotek byli obeznámeni s kapacitou veterinářského aparátu, t. j. aby věděli, co od něho žádat, aby byli informováni o jeho rozložení a aby veterinářské služby opravdu a účelně využívali. Informace a nařízení týkající se veterinářské služby nesmějí být v plukovních a jiných rozkazech vzácností. Je také pochopitelné, že nutno již v míru pěstovat to, co lze nazvat taktikou veterinářské služby, ani ne snad proto, že by řešení taktických takových úkolů vyžadovalo zvláštního cvičení důvtipu, jako spíše za tím účelem, aby byla vstřípena představa o nutnosti vážně se zabývat veterinářskou službou i za války a ji nezanedbávat ani v operačních pásmech, jak se to zpravidla dalo za světové války. Je třeba, aby byla nacvičena řešení praktických příkladů pro různé možné případy.

Dále je důležité, aby veterinářským aparátem disponovali toliko příslušní nadřízení činitelé ať technicko-odborní nebo vojenští, jejichž povinností je dbáti při tom racionální ekonomie s veterinářským personálem a materiálem, jde-li o rozhodnutí mezi risikem ztráty koně nebo ztráty veterinářského personálu. Třeba uznati za zásadu neodvolávat veterináře z určeného stanoviště k místním intervencím.

Veterinářskou službu je třeba vybavit náležitou pravomocí, aby mohla co možná samostatně automaticky pracovat.

Se zřetelem k tomu, jak se vytváří chod veterinářské služby ve válce, je pochopitelné, že žádná armáda nemůže již v míru postrádat úplně vybaveného a dobře organizovaného veterinářského aparátu, neboť úkolem veterinářské služby není toliko technické vykonávání odborného léčení, nýbrž její věcí je také sjednat podmínky, aby tento odborný výkon mohl

býti proveden. Sjednání těchto podmínek namnoze bývá nesnadnější než odborný výkon sám a naráží za války na veliké potíže, které může účelně zdolat jen vycvičený, informovaný a na věcech vojenských interesovaný aktivní veterinář a ne jakýkoli zvěrolékař, byť i byl v léčebné praxi sebe zběhlejší. K tomu musí být aktivní veterinář cvičen již v míru. Armáda musí mít již v míru aktivních veterinářů dostatek, a to nejen veterinářů u těles, nýbrž zvláště veterinářů pro řízení služby, kterých nemůže ani v míru již postrádat.

Představa, že veterinářské službě náleží jen „léčit“ nemocné koně a po ostatním že jí nic není, jakož i z této představy vyplývající mínění, že pro péči o koňský materiál je dosti učiněno, přiděli-li se prostě tělesům veterinář s určitou zásobou léčiv a veterinářského materiálu, je omyl, který si za války vyžádal ohromné ztráty na koňském materiálu.

Jak vidět, je organisace a chod veterinářské služby v poli založen na stejných principech jako u zdravotnické služby. Jest jisté, že pro koně neplatí etický imperativ, podle kterého nutno se snažit zachraňovat zdraví a život člověka stůj co stůj. Těto suverénní hodnoty zajisté život koně nemá; u koně rozhoduje toliko jeho užitková (vojenská) a hospodářská hodnota, ta je však za daných poměrů taková, že se armáda žádného státu nemůže dnes obejít bez účelně organisované veterinářské péče o nemocné a raněné koně.

Major Konstantin Kapnin:

Nájezd kombinované ruské jezdecké divise v srpnu 1914.

Pro lepší pochopení okolností, za nichž byl proveden nájezd kombinované jezdecké divise, je třeba předem nastíniti celkovou situaci na frontě proti Rakousko-Uhersku.

Jak je obecně známo, mobilisace celé ruské branné moci byla vyhlášena 31. července 1914 a tímto dnem tedy byla zahájena činnost ruských pěších a jezdeckých jednotek, které byly v pohraničním pásmu k provedení krytu státních hranic. Avšak, nehledě na vyhlášení války Německem, zakázal car jakékoli vpády do Haliče, doufaje, že se ještě dá odstraniti nebezpečí světové války. Bylo to marné a tento rozkaz jen zdržel vniknutí jezdeckých jednotek do Haliče až do 6. srpna, kdy konečně i Rakousko vyhlásilo Rusku válku.

Je najevě, že během tohoto týdne rakouský kryt hranic byl značně zesílen, což zřejmě ztížilo činnost ruského jezdeckta, ač největší a co nejrychlejší jeho činnost byla pro ruské vrchní velení svrchovaně žádoucí z důvodu, který dále uvedu.

V období let 1909 až 1912 poštěstilo se ruskému generálnímu štábu získati podrobné zprávy o nástupu rakousko-uherských armád v Haliči proti Rusku. Podstatou tohoto plánu bylo, že všechny čtyři armády nepřitele nastupovaly v prostoru mezi Sanem a Zbručí. Je nasnadě, že tento Rusům známý plán musil býti Rakouskem pozměněn, jakmile plk. Redl byl prozrazen. Kusé zprávy, získané Rusy po roce 1912 o posunutí celého rakouského nástupu poněkud k západu, byly zřejmě nedostatečné k utvoření jasné představy o novém rakouském plánu. Tato okolnost tedy vy-